סימן מא

# פפריקה של שישית שנכנסה לשביעית*

**שאלה**

פפריקה שסוף גידולה בששית אולם מניחים אותה מחוברת לשדה כדי שתקבל צבע אדום חזק יותר ומלקטין אותה בשביעית, האם יש לה קדו"ש או לא? ואם כן, האם מותר למכור אותה לגוי לפני הלקיטה כדי להפקיע ממנה קדו"ש?

**תשובה**

לדעת התוס' בר"ה (י"ג ב' ד"ה אחר) בירק הולכין אחר גמר הפרי. ומה שנקטו בכל מקום לשון "לקיטה" הוא משום שלקיטה היא אחר גמר הפרי. ופול המצרי שהולכין בו אחר גמר פרי — לדעת שמואל, וכן קטניות, אין ליקוטן מייד אחר גמר פרי, משום שממתינין להם עד שיתייבשו והן מתייבשין פרכין פרכין. אבל גמר הפרי הוא בבת אחת, לכן הולכין אחר גמר פרי ולא אחר לקיטה.

העולה מדבריהם הוא שהרגע הקובע הוא גמר הפרי. ומה שמשאירין את הקטניות להתייבש זהו אחר גמר הפרי. וא"כ פפריקה, אע"פ שמשאירין אותה זמן רב עד הלקיטה אמנם אין הכוונה ליבשה, כמו קטניות, אלא לצבע, אולם היא הנותנת חזותא לאו מילתא היא לענין זה, ומרגע שהפרי הבשיל חל עליו הדין. ואם הבשיל בששית דינו כששית.

אולם הרמב"ם כנראה סובר שלקיטה קובעת בדווקא, כי הוא מבחין בין הקטניות שבהן הולכין אחר גמר פרי (הל' שמיטה ויובל פ"ד ה"א) לבין הירק שהולכין בתר לקיטה (שם הי"ב. וכן בהל' מעשר פ"א ה"ד וה"ח).

וא"כ בנ"ד ממנ"פ יכול למכור לגוי ולהפקיע קדו"ש. לדעת התוס' הולכין בתר גמר פרי ובעונה זו כבר נגמר הפרי והר"ז חולין. ולדעת הרמב"ם — הולכין בתר לקיטה, ומאחר וימכור עתה לגוי הלקיטה תהיה של הגוי ולא תחול על הפפריקה קדו"ש.

והמכירה מותרת גם לשוללים בדרך כלל את המכירה כי כאן אפשר למכור רק את הגידולים בלי הקרקע כיון שמוכר ע"מ לקוץ ויקוץ. (כמבואר בע"ז כ' ב'. מיהו עי' חזו"א דמאי י"ב י"ח שרק אם הגוי יקצוץ מייד מותר, ולא שימשיך להשביח. מיהו בנ"ד אין השבח בגוף הפרי אלא רק בצבעו וחזותא לאו מילתא).

ועדיף לדעת התוס' שיפסיק להשקותם שלושים יום קודם ר"ה. כמו ששנינו בבצלים הסריסים, ועי"כ ייגמר גידולם. אמנם לדעת המומחים אין צורך בהפסקה של שלושים יום ובפחות מזה דיינו, כגון שבועיים, שאז כבר מפסיקים לגדול. וצ"ע אם חז"ל דיברו רק על בצלים סריסים, או על כל דבר שע"י הפסקת השקייתו הפסיק לגדול ונגמר פריו. ונראה שבנ"ד דיינו במה שאומרים המומחים, שהרי גם בבצל יש חילוק בין בעל לבין שלחין, וכל דבר לפי

צורת גידולו. וחז"ל קבעו בבצל שלושים יום לפי ראות עיניהם, ובמינים אחרים השאירו לנו לקבוע עפ"י ראות עינינו.

ומכיון שחז"ל אמרו גם שלוש עונות נראה שגם בנ"ד הפסקת השקייה של שלוש עונות תועיל. מיהו מאחר ויצא מפי חז"ל שלושים יום, אם אפשר לעמוד בכך, רצוי.

והנה מש"כ שתועיל מכירה לגוי לזמן הלקיטה, מהחזו"א משמע שפוסל דרך זו. עיין חזו"א (שביעית כ"ה, כ"ד) שכ' שירק שהגיע לעונה"מ בששית ונכנס לשביעית ומכר השדה לנוכרי ונלקט ביד נוכרי, מסתבר שחייב, שאין שייך קנין נוכרי בשעת לקיטה, שהרי שכירות לכו"ע אינה מפקעת. ודוקא מכירת **השדה** מפקעת, וזה רק בגידול **בקרקע** של נוכרי, אבל כל שנתגדלו בחיוב אלא שבשעת לקיטה השדה של נוכרי, אין לייחס הלקיטה לשדה, ומה שהפירות של נוכרי אינו פוטר[1]. עיי"ש.

והגרשז"א במעדני ארץ (סי' י"א פרק ב' אות ח') כתב שעכו"ם הלוקח שדה עם ירקות מחוברין מישראל בשביעית ודאי שנשארין הירקות בקדושתן והכניסה לרשות עכו"ם לא מעלה ולא מורידה, וטעמו משום שכבר חלה קדושה על הירקות, ואין היא יכולה לפקוע ע"י מכירתם לנוכרי לפני הלקיטה. ומה שהלקיטה קובעת הוא רק לעניין סדר השנים, שאם הלקיטה היתה בששית חל על הירקות דין ששית, ואם הלקיטה היתה בשביעית חל עליהן דין שביעית. אך הקדושה עצמה אינה תלויה בלקיטה בלבד אלא בצמיחה מהקרקע, וגידולין שצמחו בשביעית בקרקע המקודשת של א"י אין קדושתם נפקעת בכך שנמכרו לנוכרים לפני הלקיטה. (ועיי"ש אות ז' שירקות שגדלו בשביעית ונלקטו בשמינית, כשאין בהם איסור ספיחין, קדושתן פוקעת עם קדושת הקרקע, משא"כ מכירה לנוכרי אין בכוחה להפקיע את קדושת הקרקע דהא קיי"ל שאין קנין לנוכרי להפקיע וכל פטור בפירות של נוכרי מקדושת שביעית הוא מדין "לכם — ולא לנוכרי" כמו שכתב הב"י — עיי"ש אות ח' — אין המכירה לנוכרי לפני הלקיטה יכולה להפקיע את הקדושה).

אלא שהגרשז"א (שם אות ח') הסתפק מה דינם של ירקות שגדלו **בששית** ונמכרו לנוכרי בסוף הששית האם המכירה יכולה להפקיע את קדושת הירקות. כי בששית עדיין הקרקע לא היתה קדושה, ואין המכירה מפקיעה את הקדושה אלא רק מונעת את חלות הקדושה בשנה השביעית ומכיון שבכניסת השנה השביעית הפירות היו בבעלות נוכרית לא חלה עליהן קדושה. עיי"ש שלא הכריע.

(ואם נאמר שהמכירה לנוכרי מועילה משום שיש קניין לנוכרי להפקיע כדעת ס' התרומה יתכן שהמכירה תועיל גם כשנעשתה לפני לקיטה).

אולם מאי דמספקא ליה להגרשז"א פשיטא ליה להחזו"א. החזו"א כתב במפורש (שביעית כ"ה כ"ד): "אתרוג שהגיע לעונת המעשרות בששית ומכר השדה לנוכרי בששית ונלקט בשביעית יש בו קדושת שביעית אף למ"ד יש קנין". וטעמו מבואר שם שמכיון שכל הגידול היה בקרקע של ישראל כשהוא מכר את הקרקע לפני הלקיטה הוא נחשב כמי שלא מכר לו אלא את הפירות והדבר דומה יותר לשכירות, והשכרת קרקע לנוכרי לכו"ע לא מפקיעה את הפירות מקדושתם.

והגרשז"א אינו מדמה זאת לשכירות. כי בעצם יש פה מכירה, אמנם רק מכירה של סוף הגידול, אך עיקר הגידול נעשה בששית כשעדיין לא היתה קדושת שביעית בקרקע. וצ"ל שבזה נחלקו החזו"א והגרשז"א: לדעת החזו"א **בכח** היתה הקרקע קדושה לענין שביעית כבר בתחילת הגידול בששית. ולדעת הגרשז"א או שלא אזלינן בתר הבכח, אלא רק אחר **הבפועל**. או שגם בכח לא היתה קדושת שביעית על הקרקע לפני שביעית.

ולמעשה י"ל מכיון שהחזו"א פשיטא ליה שהמכירה לא מועילה במקרה כזה, והגרשז"א מסתפק בדבר, אין תועלת במכירה כזו ורק מכירה בזמן הגידול עצמו, כגון לפני עונת המעשרות תועיל.

**סימן מב**

# זריעה בששית

**שאלה**

נוהגים לזרוע חיטה בששית, ע"מ שהגשם ינביט אותה, במקום שאין איסור ספיחין (או בשינוי מחזור זרעים לדעת החזו"א, או למאכל בהמה לדעת הגריא"ה הרצוג, וכדו'). ולכאורה, לאוסרים לזרוע בששית ע"מ שיקלט בשביעית, (עי' מנ"ח מצוה שכ"ו). כיצד מותר לזרוע זריעה זו?

**תשובה**

אכן לנוהגים עפ"י החזו"א מותר להם לזרוע עד ערב ר"ה. כי לדעתו, בזה"ז שאין תוספת שביעית אין גם איסור בקליטה בשביעית. אך לפוסקים הסוברים שאיסור קליטה בשביעית נוהג גם בזה"ז (עי' חזו"א י"ז, כ"ה ומנ"ח שם), כיצד מותר לזרוע זריעה זו? ואפשר היה לומר שמכיון שזורעים לפני הגשם והקליטה תיעשה רק ע"י הגשם אין היא מתייחסת למעשה הזריעה של האדם והרי זו כזריעה מאליה. והתורה לא אסרה זריעה כזאת ולא חייבה אותנו לנבור באדמה ולעקר אותה מכל זרע הנמצא בה ע"מ שלא ינבוט ע"י הגשם. כל מה שהתורה אסרה הוא שאנחנו לא נשבית את שביתת הקרקע בידים, אך מה שנעשה ממילא אינו בידינו.

אולם האג"ט (זורע ס"ק כ"ד אות ב') הביא בשם ספר יראים שתולדת זורע מדרבנן